

Adviesaanvraag bij Utrecht Advies

Van: Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht
Betreft: Wijziging Omgevingsvisie en Omgevingsverordening provincie Utrecht
Onderwerp: Systematiek voor prioriteren ter ondersteuning van politiek-bestuurlijke keuzes

Vraag

Bij de wijziging van onze Omgevingsvisie hebben wij het voornemen om via een gebiedsgerichte uitwerking prioritering tussen opgaven aan te brengen en op basis hiervan, indien mogelijk, ook keuzes te maken. Vragen die we hierover aan Utrecht Advies hebben, zijn:

1. Is gebiedsgericht een wenselijke uitwerkingsrichting of ziet de adviesraad andere mogelijkheden om tot prioritering tussen opgaven te komen en keuzes te maken?
2. Ziet Utrecht Advies voorbeelden van elders waar gebiedsgerichte uitwerking goed werkt en die door ons kunnen worden benut?
3. Hoe kan het best richting worden gegeven: thematisch, kwalitatief of kwantitatief? En hoe kan dat eruit zien? En hoe kan het beleidsuitgangspunt 'combineren en concentreren' hierbij een rol spelen?
4. Hoe kan prioritering bijdragen aan doelbereik van opgaven? En welke risico's of nadelen brengt het met zich mee?
5. Tot welk detailniveau is gebiedsgerichte uitwerking passend voor de wijziging van onze Omgevingsvisie?
6. Hoe kan de benodigde sturing voor prioritering eruitzien en wat betekent dit voor de sturingsfilosofie uit onze Omgevingsvisie?

Het gaat hierbij om de systematiek/methodiek van prioriteren. De daadwerkelijke keuzes worden door de politiek gemaakt. In verband met de planning voor de opstelling van de ontwerpwijziging van onze Omgevingsvisie ontvangen we uw advisering over deze vragen bij voorkeur begin april 2025.

Achtergrond

De Omgevingswet verplicht provincies een Omgevingsvisie en een Omgevingsverordening vast te stellen. Dit betreft één integrale visie en één verordening voor de gehele fysieke leefomgeving van een provincie. De huidige Omgevingsvisie en Omgevingsverordening provincie Utrecht zijn aan actualisatie toe. Het actueel houden van onze Omgevingsvisie en Omgevingsverordening draagt bij aan de slagvaardigheid van ons provinciale bestuur. Hiermee kan de provincie Utrecht richting geven aan de ontwikkeling van haar grondgebied en heeft ze passend instrumentarium om hierin te sturen. Provinciale Staten hebben de Startnotitie voor het wijzigen van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening provincie Utrecht op 18 december jl. vastgesteld. Deze Startnotitie vormt de basis voor een adviesaanvraag bij de Adviesraad voor de fysieke leefomgeving provincie Utrecht, oftewel Utrecht Advies.

Aanleiding

De aanleiding voor de adviesaanvraag over prioriteren tussen opgaven en keuzes maken staat in paragraaf 1.2 van de Startnotitie. Hierin staat dat de druk op de ruimte, en feitelijk het gevecht om de ruimte, de afgelopen jaren alleen maar heviger is geworden. Er zijn geen makkelijke oplossingen meer. We blijven de oplossing zien in het gebruiken van onze centrale beleidsuitgangspunten; enerzijds concentreren en combineren van opgaven en anderzijds het maken van gebiedsgerichte keuzes. Om deze keuzes goed te kunnen maken, moet helder zijn welke prioriteiten we wanneer hebben in welk gebied. In onze ambities staat wat wij belangrijk vinden en zijn thematisch keuzes gemaakt. Maar de omvang van alle kwaliteiten, opgaven en ambities bij elkaar op één plek past vaak niet. Dit hebben we opgenomen in de huidige Omgevingsvisie via de centrale uitgangspunten voor omgevingsbeleid:

- gebiedsgericht werken voor integrale, toekomstgerichte oplossingen
- Utrechtse kwaliteiten per saldo behouden of versterken,
- concentreren en combineren van nieuwe ontwikkelingen,
- ontwerp en innovatie stimuleren,
- ruimte bieden aan lokale opgaven.

Hier willen we meer inhoud aan gaan geven. Dit willen we doen door onze ambities per gebied te wegen en te prioriteren. We maken dan keuzes welk gebied beter geschikt is voor bepaalde opgaven, op welk moment en voor welke termijn, voortbouwend op de kwaliteiten van een gebied. We grijpen deze wijziging van visie en verordening aan om juist ook hierin te versterken. Dit vraagt ook om een passende gebiedsindeling. We zijn voornemens om de gebieden, naast in bestuurlijke regio's, ook in te delen naar landschappelijk gelijksoortige gebieden (op basis van bodem, water en landschap) en het stedelijk netwerk.

Onderbouwing

Het verzoek aan Utrecht Advies is om te onderzoeken of de voorgestelde route zoals geschetst onder 'aanleiding' inderdaad de beste werkwijze is. We voelen, ook vanuit partners, de urgentie om dit vraagstuk (prioritering en gebiedskeuzes zijn nodig om opstapeling van ambities te voorkomen, en duidelijkheid te geven in de uitvoering en aan onze partners) aan te pakken en willen daarbij effectief te werk gaan. Keerzijde van de medaille is namelijk dat als we prioritering en gebiedskeuzes te ver doortrekken, we zaken op slot kunnen zetten/ kansen uitsluiten op het moment dat er tijdens de doorwerking en uitvoering andere, mogelijk wenselijkere keuzes zich aandienen. De vraag is dus of er nog andere opties zijn om meer duidelijkheid aan de voorkant te bereiken en afwegingen mogelijk te maken en hoe die oplossingen kunnen bieden als ze afgezet worden tegen de gekozen richting.

Aanvullend kan Utrecht Advies zich mogelijk ook buigen over de vraag om ruimtelijk te onderzoeken hoe een prioritering eruit kan gaan zien. En daarbij suggesties te doen voor de wijze en het schaalniveau waarop prioritering invulling zou kunnen krijgen. Bijvoorbeeld door voor een voorbeeldgebied een ruimtelijk ontwerpende oefening te doen over wat een prioritering van opgaven en ambities zou kunnen zijn, uitgaande van de kwaliteiten van een gebied. Het advies wint aan waarde als hierin ook duidelijk kan worden gemaakt welke systematiek van prioritering het beste kan bijdragen aan het stimuleren van meervoudig ruimtegebruik.